

Karnaikh A. Youth and youth policy in Ukraine: problems and prospects

As far as modern youth geared-up to participating in state creative processes which take place in Ukraine, that it is necessary to do in industry of youth public policy, to provide the proper terms for realization of potential possibilities of rising generation, for harmonization of relations between society and young people - all these questions are offered for consideration in this article.

Keywords: youth, youth policy.

УДК 37.013.73

Каюк Тетяна Володимирівна,
аспірантка Черкаського державного технологічного університету

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО ПРОСТОРУ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ТА ПРИЧИНА СТРУКТУРНИХ ЗМІН У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ

У статті розкривається питання трансформації глобального простору, як важливого зовнішнього чинника та фактору наростаючих змін у вітчизняному освітньому полі. Дані трансформації вказують на необхідність визначення нових засад системи освіти України.

Ключові слова: глобалізація, освіта, вихід за межі, взаємодія, діалог, зміни, трансгуманізм, транснаціональні т компанії.

Українська система освіти є правонаступницею двох культурно-відмінних, а проте паралельних традицій – європейської за суттю, та радянської за формою і структурою. Але на авансцену усіх освітніх процесів, і в сучасній Україні також, виходять впливи глобально-світових процесів, що пов'язані із корінними і суттєвими змінами світу взагалі. Трансформація глобального світового простору висуває свої все більш гострі вимоги перед вітчизняною системою освіти та усім її учасниками. Україна не зможе стати і залишатися активним співучасником світового діалогу, якщо її системи не будуть відповідати цим об'єктивним вимогам. І особливо актуальним є дане твердження для сфери освіти, адже саме у цьому полі відбувається формування наукового та світоглядного потенціалу країни, що і визначає її майбутнє.

Проблема сучасного стану системи освіти та її зв'язку із світовими процесами перебуває в полі зору багатьох сучасних українських (Кочубей Н., Куріто О.В., Сухова Н.М., Завгородній А., Медведєв І., Пшенична Л., Огнев'юк В.О., Ходикіна І.Ю., Кузнецов А. В. та інші) та російських (Андреев А. А., Солдаткин В. И., Миронов В.В., Сандаков Д. Б. та інші) дослідників.

Розкрити особливості певних світових процесів, довести їх об'єктивність та унаочнити їх вплив на вітчизняну систему освіти. Довести, що ігнорування таких явищ та процесів матиме негативні наслідки для подальшого розвитку України як держави і її входження у світову спільноту.

Багатовекторність розвитку, взаємоінтеграція, поява новітніх інформаційних технологій, розвиток техніки тощо – усі ці фактори є причинами такого загальнокультурного процесу та явища, що стає домінантним наприкінці ХХ століття, як «глобалізація». Варто відмітити, що зокрема важливе значення для розвитку економічної складової даного явища (яку часто називають визначальною) має бурхливе становлення галузі транспортного сполучення – розгалужена мережа транспортної інфраструктури зробила доступним кожен куточок світу, а виробництво стало «розтягнутим» на великій території і вийшло за межі однієї країни, і навіть континенту: «простору не існує - він легко долається на літаку або за допомогою телефону чи електронної пошти» [6, с. 346]. Разом з простором «економічним» зник і простір «особистий» та «культурний» (а отже і «освітній»), зник у фізичному сенсі, як перешкода, що обмежує.

Вживання самого терміну неоднозначне, адже «явище, яке ним позначається, настільки універсальне, що, вочевидь, вимагає міждисциплінарного підходу» [9, с. 247]. Визначення даного терміну залежить від наукової сфери – економіка, культурологія, мистецтвознавство, соціологія, політологія тощо, та від особистої позиції автора – позитивний чи негативний відтінок ставлення до феномену. Часто, наприклад, дослідження ряду науковців цього явища мають апріорно негативну смислову конотацію, що полягають у переважаючому розумінні ними цього терміну як «вестернезація» або «американізація».

На актуальність даної теми вказують безлічі досліджень не лише в Україні, а й за кордоном. Більше ніж 200 тисяч посилань (разом з цитатами) видає пошук за запитом «globalization» по Scholar.google.com. І приблизно 15 тисяч посилань за запитом «глобалізація» по Scholar.google.com.ua.

Дослідники кожної сфери шукають своє визначення терміну «глобалізація», що було б адекватним вираженням цього явища у певній конкретній галузі. А проте, яка б сфера людської життєдіяльності не мала на увазі, терміном «глобалізація» завжди позначається «вихід за межі» - за межі адміністративних одиниць, що виражається у «формування нових економічних кордонів, які не збігаються з державно-адміністративними» [2, с. 11], вихід за межі культурних ареалів, вихід за межі цінностей, що склалися історично, вихід за межі реального простору і часу у віртуальний простір інформаційного спілкування тощо.

Не може осторонь цього загальнокультурного та загальноекономічного явища залишатися освіта. Так, український дослідник Огнев'юк В.О. у своєму дослідженні «Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку» визначає «глобалізацію» як «функціональні зміни усіх сфер людської діяльності, активного входження світової економіки, соціальних, політичних і духовних процесів у нову якість взаємозв'язків і взаємозалежностей» [8, с. 367]. Перераховані сфери настільки відмінні, що дати більш конкретне загальне визначення терміну видається неможливим.

Найбільш влучне визначення глобалізаційних процесів зустрічаємо в Е. Тоффлера: «Землетрус у Токіо тепер може спричинити за собою хаос на Уолл-стріт» [10, с. 298]. Цей простий приклад показує глибоку взаємозалежність економік, культур, життя звичайних людей по всій планеті в незалежності від точки віддалення.

Таким чином, **глобалізація**, попри її «негативні прояви та не виправданні прогнози» [1, с. 41], все ж таки має об'єктивний і всеохоплюючий характер. Складність цих процесів пояснюється їх масштабом – з'являється все більше «гравців», і дійсні причини подій не завжди є очевидними. Глобалізація ускладнює прогнозування і аналіз у всіх сферах, яких вона стосується, адже «за цих умов складність, гетерогенність, волатильність, невизначеність та нелінійність, як найважливіші характеристики основних чинників, взаємозв'язків та векторів сучасного соціально-економічного розвитку, перетворюються на ключові категорії наукових досліджень» [2, с. 12].

Глобалізація підсилює ряд явищ і виводить сьогodнішню ситуацію на кардинально новий рівень у всіх сферах людського життя. Зокрема, «наслідком глобалізації стає стрімке розширення масштабів комунікації, що дозволяє говорити про глобальний комунікаційний простір» [7, с. 22]. Поняття «комунікації» розширюється до меж культур, а сама людина виходить на інший рівень **взаємодії**: міжособистісної, міжетнічної, міжкультурної, із природою, із технікою, з інформацією, з космосом врешті-решт.

У зв'язку із наростанням гостроти питання відповідно до нових форм взаємодії, наприкінці минулого століття виникають такі нові філософські концепції, як **філософія діалогу**, що розкриває тонкощі міжособистісного діалогу, та **філософія діалогу культур**, в основі якої лежить ідея про діалогічну природу людського розуму, доведена до крайніх логічних та онтологічних підстав. Засновником першого напряму став М. Бубер, де в центрі філософських рефлексій знаходиться міжособистісна опозиція «Я» і «Ти» у етичному, моральному та естетичному відношенні. Засновником філософії діалогу культур був Біблера В.С. і у поле його дослідження потрапляє більш широка форма діалогічної взаємодії

– міжкультурний діалог: «Одночасність різних культур б'є в очі і уми, виявляється реальним феноменом повсякденного буття сучасної людини» [3, с. 1].

Російський філософ визначає поняття «культури» як витвір, що являє собою трансляцію духовного світу (людини, цивілізації, формації тощо) в щось, що буде існувати після фізичного зникнення «автора». Біблер стверджує, що будь яка з цих культур може існувати лише в діалозі з іншими, а самі культури виявляються «дієвими особами», що «актуалізуються на запит іншої культури, і живуть лише в запитуванні цієї іншої культури» [3, с. 1]. Сам діалог культур – теж є культурою. Усі ці культури існують у діалозі одночасно: «час такого спілкування - теперішній» [3, с. 1].

При цьому, незважаючи на принципову взаємозалежність культур одна від одної, постулюється їх повна цілісність, як «твору»: закритість форми культури існує одночасно із її сутнісною відкритістю – мета її існування (цільова причина по Аристотелю) визначає її відкритість. Будь-яка культура є повною цілісністю, закритою на собі, але в той же час, відповідно до Біблера, будучи відповіддю на запит, вона є адресованою за себе, за свої межі.

Варто зауважити, що Біблер В.С. зазначає, що «цей простір явно «не-Евклідовий», це – простір багатьох просторів» [3, с. 1]. Спираючись на Біблера, робимо висновок, у ХХ та ХХІ століттях діалог відбувається одночасно і паралельно як в горизонтальній (одночасовій), так і в вертикальній (історичній) площині: 1. в межах однієї культури та між різними одночасними культурами; 2. в історичному розрізі – між культурами різних епох; 3. в історичному розрізі – між представниками різних епох; 4. в інших напрямках.

Існують й інші ускладнення процесу діалогу культур, що тепер «здійснюється в інших семіотичних умовах». Так, про це говорить російський дослідник Миронов В.В. у своїй статті «Глобалізація і загрози уніфікації»: «Раніше комунікаційний простір виникав як умова діалогу самих культур. Сьогодні комунікація стала самостійною силою» [7, с. 27]. І ця сила перемістила діалог культур всередину глобального комунікаційного простору.

Отже, **взаємодія та діалог**, як основна форма усвідомленої взаємодії, є особливістю розвитку світу кінця ХХ – початку ХХІ століття. Результатом іманентної амбівалентності будь-якої культури є внутрішньо складна будова організації міжкультурного діалогу, його одночасна багатовекторність, і буттєва монолітність, що в наслідку виливається у **нелінійність** культурного поля сучасного світу.

Ще одним об'єктивним явищем сучасності стало **«наростання швидкості змін»**, так тема пришвидшення усіх процесів – соціальних, економічних, політичних, інформаційних, культурних тощо – стала центральною у працях відомого футуролога Е. Тоффлера («Шок майбутнього» та «Метаморфози влади»). Суть у тому, що швидкість змін ділить весь світ на два табори: «У наші дні ... виникає новий поділ. Бо віднині світ буде розділений на швидких і повільних» [10, с. 477]. При цьому «швидкі» – це означає прогресивні країни, тоді ж як «повільні» – це усі інші: «Переродові економіки пришвидшуються...» [10, с. 260].

Наростання швидкості змін – стає ще однією особливістю сучасної ситуації, що впливає на будь-якій спробі її аналізу. Неможливо недооцінювати складність цих процесів, адже «основним змістом сучасного науково-технологічного та соціального прогресу став виграш часу. Його зростаюча нестача призводить до постійного прискорення темпу життєдіяльності...» [2, 13].

Отже, сучасні світові процеси через глобалізацію та феномен пришвидшення усіх процесів не мають єдиного ритму – це означає, що усі її учасники рухаються у різному темпі, і в різних напрямках. Останній момент породжує не просто різноманіття, а **відмінність: культурну, етнічну та економічну**: «Расові, етнічні та релігійні групи відстоюють своє право на існування і продовжують гордо зберігати свою самобутність. Асиміляція була ідеалом індустріального суспільства, який відповідав його потребам у однорідної робочій силі. Новим ідеалом стає різноманітність» [10, с. 299]. *Різноманітність і єдність* – ці дві опозиції знаходять свій вираз у таких парадоксальних парах-зв'язках, що характеризують сучасність як «глобалізація» і «націоналізація», «уніфікація» і «персоналізація» тощо.

Глобалізація невідворотно пов'язана із процесом уніфікації та виведення єдиних стандартів, а проте парадокс нашого часу полягає у одночасних прагненні до уніфікації та прагненні до поглиблення різноманіття: «Ядром ще одного протиріччя стає боротьба між інтегративними і дезінтегративними процесами, що відбуваються в світі, і призводять до реальних зіткнень, що їх людству необхідно вирішувати до того моменту, коли вони перетечуть у площину реальності, в площину буття» [7, с. 25]. У цій «боротьбі», як вважає Миронов В.В. явно «перемагає» глобалізація, яка, як вірус, нищить національні культури, змінює їх цінності, вбиває сенс комунікації (комунікація заради комунікації), розповсюджує «низову» або поп-культуру тощо. Тобто, по суті глобалізація має «агресивний характер, навіть якщо реалізує свої устремління не у вигляді прямих військових дій» [7, с. 31]. Неможливо не погодитися із Мироновим В.В. – глобалізація має свої недоліки, а проте необхідно пам'ятати про односторонність позиції російського вченого: для нього визначальною частиною глобалізаційного процесу є перш за все «американізація».

Примирення цих двох особливостей можна знайти лише у *полі аксіології* – постулювання рівноцінності усього різного, відмінного, повільного, національного тощо. Складніше із економічними розбіжностями, що не лише є невідворотними, а і ділять світ «на багатих і бідних» [10, с. 477].

Через зміну економічних структур розподілення влади у сучасному світі відбувається вже не лише між державами та їх союзами, відбувається посилення позицій **транснаціональних компаній**. Початкові причини появи таких компаній суто економічні, але вони посилені глобалізаційними процесами, що перетворили ці компанії на наднаціональну та наддержавну силу, і тепер вони самі визначають правила гри: «зміцнення суперновітньої світової економіки веде до створення транснаціональних або багатонаціональних комерційних об'єднань, а також численних, які не дотримуються меж комерційних асоціацій і спільних підприємств» [10, с. 372]. Влада транснаціональних компаній перевищує владу різних міжнародних організацій, бо останні потрапляють все більше під їх вплив. Саме «лобіювання інтересів транснаціональних корпорацій і впровадження ринкової ідеології в усі сфери діяльності і по всьому світу» [1, с. 40] стало причиною все наростаючої критики як перших, так і других.

Проте так чи інакше **культурна, етнічна та економічна відмінність** країн у глобалізованому та все більш глобалізуючому світі є вагомим фактором, який не можна ігнорувати при проведенні будь-якого аналізу, у тому числі і філософського. Цей фактор настільки широкий і багатоманітний, що теж робить неможливим чіткі прогнози.

У ХХІ столітті, яке принесло неймовірний науковий і технічний прогрес, і обіцяє ще більший розмах, знову стала актуальною **проблема релігійного конформізму**. Релігія не просто відіграє велику роль у житті суспільства, суть у тому, що «ця роль зазнає глибоких і незворотних змін» [5, с. 102]. Ці зміни пов'язані не з релігійною стороною життя, а з *тісними зв'язками релігії з політикою, міграційними процесами* тощо. Роль релігії у суспільних і політичних процесах ігнорувати неможливо, враховуючи те, що «весь досвід ХХ ст. показав неспроможність однобічних прогнозів щодо подальших доль релігії» [5, с. 102], неможливо так само і проводити чіткі аналітичні розвідки.

Впливають на становлення сучасного світу і цілком новаторські ідеї - технології змінюють не лише навколишній світ, змінам піддається також і сама людина. Останнім часом все більш цікавою стає тема появи **NBIC-технологій** та поширення ідей **трансгуманізму**.

Трансгуманізм – це культурний та інтелектуальний рух, що має на меті змінити становище людини через підвищення її природних когнітивних і фізіологічних якостей за допомогою сучасних надтехнологій [4]. Суть полягає не просто у тому, щоб створити такі речі як екзоскелет, що підсилює фізичне тіло людини, або інтерактивні Google-окуляри – суть у тому, щоб змінити саму природу людини. Напрямо NBIC-технологій об'єднав наступний цикл над технологій: N – нанотехнології, що дають можливість керувати

речовиною на атомарному рівні; В – біотехнології за допомогою яких здійснюються маніпулювання генами та генетичною інформацією; І – інформаційні технології; С – когнітивні технології включають в себе вивчення фундаментальної сутності процесів мислення [4].

Поширення ідей трансгуманізму та розвиток NBIC-технологій ускладнює можливість аналітики та прогнозів тому, що вони можуть призвести до зміни сутності людини, і «здатні кардинально змінити природу біополітики і практику перетворення не лише фенотипу людини, але й її генотипу» [4, с. 24]. Як наслідок, змінюється психіка людини, етика і мораль, що викликають до життя трансформацію суспільства. Про те чи є дана тема актуальна наразі робити висновки ще зарано, та потрібно мати її на увазі.

Ігнорувати усі вищезазначені впливи глобального простору неможливо, бо наслідки є невідворотними. «Вихід за межі» стає своєрідним трендом сучасного світу, що відображається у всіх сферах життя людини і суспільства – політичній, економічній, науковій, соціальній, релігійній, філософській, освітній, культурній та навіть особистісній. Сучасна людина вже не просто засвоює певну систему цінностей та установок – вона постійно їх формує, адже «загально визнано, що сучасна молодь володіє об'ємно-просторовим сприйняттям світу на основі якісно нових цінностей і мотивацій, що ввібрали в себе досягнення інформаційної революції» [2, с. 14].

У даних відкритих і принципово нових умовах замкненість у внутрішніх кордонах означає відставання усіх напрямів, у тому числі і «освіти від загальносвітової тенденції залучення індивідів до глобальних соціальних мереж, які пронизують один одного, різноспрямовано охоплюючи соціальну реальність» [2, с. 14]. Усі зазначені впливи мають бути враховані не лише в плані прогнозу розвитку освіти, але і у методичних посібниках і при складанні програмних планів.

Література:

1. Андреев А. А. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект / Андреев А. А., Солдаткин В. И. – М: РИЦ «Альфа» МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2002. – 168 с.
2. Базилевич В. Д. Концептуалізація мегатрендів економічного розвитку в контексті глобальних викликів сучасності: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.»]/ В. Д. Базилевич. – К: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. – С. 11 – 16.
3. Библер В.С. Культура. Диалог культур (Опыт определения) / Библер В.С. // Вопр. философии. – 1989. – № 6. – С. 31 – 42.
4. Денежніков С. Вплив NBIC-конвергенції технологій на волюцію антропосоціогенезу: виклики сучасності / Денежніков С. // Світогляд – філософія – релігія: зб.наук. праць. / за заг. редакцією д-ра філос. наук, проф. І. П. Мозгового. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012 – Випуск 2 – С. 15 – 25.
5. Зеленков М. Ю. Религиозные конфликты: проблемы и пути их решения в начале XXI века (политико-правовой аспект)/ М. Ю Зеленков. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2007. – 244 с.
6. Кузнецов А. В. Глобализация под англо-американским контролем: вызовы для Украины и России: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.]/ А. В. Кузнецов. – К: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. – С. 346 – 350.
7. Миронов В.В. Глобализация и угрозы унификации / Миронов В.В. // Век глобализации. Выпуск № 1(9)/2012. – 2012. – С. 20 – 33.
8. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект): дис... д-ра філос. наук: 09.00.03 / Віктор Олександрович Огнев'юк. – К., 2003. – 412 с.

9. Таран В. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. / Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. – К: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.

10. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века / Пер. с англ. Науч. ред., предисл. П.С.Гуревича. – М: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 670 с.

Каюк Т. В. Трансформация глобального пространства, как предпосылка и причина структурных изменений в отечественном образовательном поле

В статье раскрывается вопрос трансформации глобального пространства, как важного внешнего фактора и фактора нарастающих изменений в отечественном образовательном поле. Данные трансформации указывают на необходимость определения новых принципов системы образования Украины.

Ключевые слова: глобализация, образование, выход за пределы, взаимодействие, диалог, изменения, транс гуманизм, транснациональные компании.

Kayuk T. The transformation of the global space as a precondition and cause of structural changes in the national educational field

The article reveals the transformation of the global space as an important external factor and a factor of growing changes in the national educational field. These transformations point to the need to define new principles of education in Ukraine.

Keywords: globalization, education, going beyond, interaction, dialogue, change, transhumanism, multinational companies.

УДК 304.4.: 321.04

Кіслов Денис Васильович,
кандидат політичних наук, доцент,
докторант кафедри державного управління і менеджменту
Національної академії державного управління при Президентові України

**ІМІДЖ-МАРКЕТИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУХОВНОСТІ**

У статті розглядаються принципи та методи формування іміджу країни у просторах політичних і соціокультурних комунікацій

Ключові слова: держава, духовність, духовні комунікації, імідж, інформація, комунікації, країна, маркетинг, маркетингові комунікації, політична духовність, соціокультурні комунікації.

Підвищення та підтримка іміджу держави, країни та її регіонів, міст і місцевостей, зацікавленості до них з боку інших країн, їх господарчих і культурних суб'єктів, інших соціальних інститутів і населення, міжнародних організацій є одними з провідних задач і завдань у діяльності фахівців з маркетингових комунікацій органів державної влади усіх рівнів – від центральних до місцевих.

Маркетинг іміджу країни є формою некомерційної діяльності, але виступає опосередкованим результатом її економічної активності. Одночасно – це ефект реалізації географічних, геофізичних, геополітичних, духовних, фінансових, техніко-технологічних і кадрових ресурсів за межами своєї країни. Розробка ефективних іміджевих програм – це приклад того, як вдало використовувати можливості внутрішніх ресурсів у зовнішніх зв'язках, а також одночасно заохочувати задля блага країни зовнішні економічні, фінансові та культурологічні потенціали.